

Vijeće Europe
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET DELIĆ PROTIV HRVATSKE
(Zahtjev br. 48771/99)

PRESUDA

STRASBOURG
27. lipnja 2002.

KONAČNA
27/09/2002

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44., stavku 2. Konvencije. Ona može podlijegati uredničkoj reviziji.

U predmetu Delić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. C.L. Rozakis, predsjednik

gđa. F. Tulkens,

g. P. Lorenzen,

gđa N. Vajić,

g. E. Levitis,

gđa A. Kovler,

g. E. Steiner, suci,

i g. E. Fribergh, tajnik Odjela,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 6. lipnja 2002. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena 6. lipnja 2002. godine :

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 48771/99) protiv Republike Hrvatske kojeg je hrvatski državljanin Petar Delić ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 1. lipnja 1999. godine.

2. Hrvatsku Vladu ("Vlada") zastupala je njezina zastupnica, gđa Lidija Lukina Karajković.

3. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da je nekoliko postupaka, koji se tiču njegovih građanskih zahtjeva za isplatom zajmova prekoračilo zahjev «razumnog roka» i da nije imao na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na duljinu tih postupaka.

4. Zahtjev je dodijeljen Četvrtom odjelu Suda (pravilo 52., stavak 1. Poslovnika Suda). U okviru tog Odjela, vijeće koje je trebalo razmatrati predmet (članak 27., stavak 1. Konvencije) sastavljeno je u skladu s pravilom 26., stavkom 1. Poslovnika Suda.

5. Odlukom od 23. listopada 2001. (pravilo 54., stavak 4.) Sud je proglasio zahtjev djelomično dopuštenim.

6. I podnositelj zahtjeva i Vlada podnijeli su pismena očitovanja o osnovanosti zahtjeva (pravilo 59., stavak 1.). Sud je odlučilo, nakon savjetovanja sa strankama, da nema potrebe za raspravom o osnovanosti zahtjeva (pravilo 59., stavak 2., in fine). Svaka je stranka dostavila pisani odgovor na očitovanje druge stranke.

7. Dana 1. studenoga 2001. godine zahtjev je dodijeljen Prvom odjelu. U okviru tog Odjela, vijeće koje je trebalo razmatrati predmet (članak 27., stavak 1. Konvencije) sastavljeno je u skladu s pravilom 26., stavkom 1. Poslovnika Suda.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

8. Tijekom 1992. godine podnositelj zahtjeva je pozajmio različite novčane iznose određenom broju poduzeća u Zagrebu za razdoblja od tri do dvanaest mjeseci po kamatnoj stopi od 5% do 31% (tzv. financijski inženjering). Budući da ta poduzeća nisu vratila zajmove, podnositelj zahtjeva je pokrenuo deset različitih postupaka radi isplate njegovih zajmova.

1. Postupak protiv poduzeća A.K.M. i njegovog vlasnika, A.K.

9. Dana 29. lipnja 1993. godine podnositelj zahtjeva je podnio tužbu Općinskom sudu u Zagrebu protiv A.K.M. i njegovog vlasnika, A.K. radi povrata zajma u iznosu od 70.000 austrijskih šilinga (ATS).

10. Na pripremnom ročištu dana 22. studenoga 1993. godine odvjetnik podnositelja zahtjeva povukao je tužbu u odnosu na A.K.M. On je također zatražio rok od 8 dana za dostavu dodatnih podnesaka.

11. Dana 1. prosinca 1993. godine odvjetnik podnositelja zahtjeva je podnio dodatne podneske kojima je specificirao tužbeni zahtjev.

12. Prema navodima Vlade, nakon odlaska suca zaduženog za predmet proteklo je određeno vremensko razdoblje prije nego što je predmet dodijeljen drugom sucu.

13. Slijedeće ročište, zakazano za 15. rujna 2000. godine, bilo je odgođeno zbog radova na održavanju zgrade suda.

14. Na sljedećem ročištu, dana 14. prosinca 2000., sud je oslobodio podnositelja zahtjeva od plaćanja sudskih pristojbi. Dokumenti su pokazali da je A.K. nepoznat na danoj adresi.

15. Ročište zakazano za 23. ožujka 2001. bilo je odgođeno jer se A.K. nije pojavio. Sud je pozvao podnositelja zahtjeva da uskladi svoj tužbeni zahtjev s monetarnim sustavom u Hrvatskoj i da specificira kamate koje potražuje, što je podnositelj zahtjeva učinio 10. listopada 2001. godine. Predmet je trenutno u tijeku pred sudom prvog stupnja.

2. Postupak protiv T.I.A. i njegovog vlasnika I.A.

16. Dana 12. listopada 1993. godine podnositelj zahtjeva je, zajedno s još četiri tužitelja, podnio Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv T.I.A. i njegovog vlasnika I.A. radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos od ATS 70.000.

17. Dana 14. prosinca 1993. sud je zastupniku tužitelja uskratio zastupanje jer je on, u jednom drugom postupku, bio optužen za nadripisarstvo. Tužitelji su se žalili protiv te odluke. Dana 24. svibnja 1994. Županijski sud u Zagrebu odbio je žalbu tužitelja.

18. Vlada navodi da je u međuvremenu sudac u ovom predmetu odstupio s dužnosti. Sutkinja kojoj je predmet bio dodijeljen u rad nalazila se na porodnom dopustu. Predmet je, stoga, ponovno raspoređen u rad drugom sucu.

19. Na sljedećem ročištu 28. lipnja 2000. punomoćnik tuženika odgovorio je na tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva navodeći da je o istom tužbenom zahtjevu odluku već donio Općinski sud u Zaboku.

20. Na ročištu dana 10. prosinca 2001. godine sud je oslobodio podnositelja zahtjeva od plaćanja sudskih pristojbi. Čini se da je postupak još uvijek u tijeku pred Općinskim sudom u Zagrebu.

3. Postupak protiv poduzeća "T.T.B." i njegove vlasnice T.B.

21. Dana 15. listopada 1993. podnositelj zahtjeva je zajedno s još druga dva tužitelja Općinskom sudu u Zagrebu podnio tužbu protiv T.T.B. i njegove vlasnice, T.B. radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva potraživao je iznos od 6.000 njemačkih maraka (DEM).

22. Pripremno ročište zakazano za 13. siječnja 1994. odgođeno je jer se T.B. nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da adresa naznačena u pozivu na ročište ne postoji.

Dana 17. siječnja 1994. tužitelji su dostavili točnu adresu T.B.

23. Ročište zakazano za 8. travnja 1994. odgođeno je jer se T.B. ponovno nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da ona nije preuzela poziv na ročište.

24. Ročište zakazano za 10. lipnja 1994. također je odgođeno jer se T.B. nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da je ona promijenila adresu.

Dana 15. lipnja 1994. tužitelji su dostavili novu adresu T.B.

25. Budući da se tužitelji nisu pojavili na ročištu zakazanom za 10. listopada 1994., sud je odlučio odrediti mirovanje postupka.

Dana 19. siječnja 1995. tužitelji su od suda zatražili da nastavi postupak.

26. Ročišta zakazana za 18. rujna 1995. i 18. siječnja 1996. odgođena su jer se T.B. nije pojavila. Sud je od Ministarstva unutarnjih poslova zatražio da dostavi adresu T.B.

27. Ročište zakazano za 20. svibnja 1996. odgođeno je jer punomoćnik T.B. nije dostavio punomoć.

28. Na ročištu održanom 7. rujna 2000. tužitelji su izjavili da žele iznijeti dodatne dokaze.

29. Dana 10. siječnja 2001. T.B. je dostavila svoj odgovor na tužbu.

30. Na ročištu održanom 19. siječnja 2001. sud je podnositelja zahtjeva i jednog drugog tužitelja oslobodio plaćanja sudskih pristojbi, dok se preostali tužitelj nije pojavio. Sud je tužiteljima dostavio odgovor T.B.-a i pozvao ih da podnesu svoje primjedbe u roku od 30 dana.

31. Sljedeće ročište zakazano za 12. lipnja 2001. odgođeno je zbog bolesti predsjednika vijeća. Čini se da je postupak trenutno u tijeku pred sudom prvog stupnja.

4. Postupak protiv poduzeća "M.B.B." i njegovog navodnog vlasnika B.B.

32. Dana 15. listopada 1993. podnositelj zahtjeva i još 15 drugih tužitelja podnijeli su Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv M.B.B. i njegovog vlasnika, B.B. radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos od 5.000 DEM.

Prema navodima Vlade, podnositelj zahtjeva nije dostavio nikakve dokaze o odnosu između poduzeća "M.B.B." i njegovog navodnog vlasnika B.B.

33. Na ročištu održanom 8. rujna 2000. neki se tužitelji nisu pojavili, kao ni B.B. Sud je razdvojio postupak u odnosu na tužitelje koji se jesu pojavili na ročištu, uključujući i podnositelja zahtjeva, te ih pozvao da specificiraju svoje tužbene zahtjeve.

34. Na ročištu održanom 14. rujna 2001. godine sud je oslobodio podnositelja zahtjeva od plaćanja sudskih pristojbi.

35. Sljedeće ročište održano je 18. listopada 2001. godine. Čini se da je postupak trenutno u tijeku pred prvostupanjskim sudom.

5. Postupak protiv poduzeća "A.Š.M." i njegove vlasnice A.Š.

36. Dana 15. listopada 1993. podnositelj zahtjeva i još tri druga tužitelja podnijeli su Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv poduzeća A.Š.M. i njegove vlasnice, A.Š. radi povrata zajmova. Podnositelj zahtjeva je potraživao iznos od 12.000 DEM.

37. Pripremno ročište zakazano za 16. lipnja 1994. odgođeno je jer se A.Š. nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da je ona promijenila adresu. Sud je tužitelje pozvao da dostave njezinu novu adresu u roku od 30 dana.

38. Ročište zakazano za 5. travnja 1995. odgođeno je jer se A.Š. opet nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da adresa naznačena na pozivu na ročište ne postoji.

39. Na ročištu održanom 9. svibnja 1995. sud je donio presudu zbog izostanka.

40. Dana 20. rujna 1996. punomoćnik M.P. obavijestio je sud da je on opunomoćen za zastupanje A.Š. i zatražio povrat u prijašnje stanje. Nakon ročišta na kojem se raspravljalo o tome je li A.Š. primila presudu, sud je dana 24. ožujka 1998. ukinuo svoju presudu zbog izostanka i nastavio postupak.

41. Na ročištu održanom 15. rujna 1998. sud je od tužitelja zatražio da dostave dokaze o svom tužbenom zahtjevu.

42. Na ročištu održanom 11. prosinca 1998. sud je saslušao tri tužitelja.

43. Na ročištu održanom 12. veljače 1999. sud je saslušao preostalog tužitelja.

44. Ročište zakazano za 15. travnja 1999. odgođeno je jer se A.Š. nije pojavila. Njezin je punomoćnik obavijestio sud da je ona rodila. Sud je od Trgovačkog suda u Zagrebu zatražio da dostavi izvadak iz svog registra o pravnom statusu poduzeća "A.Š.M.". Dana 23. travnja 1999. sud je ponovio taj zahtjev.

Dana 17. svibnja 1999. zatraženi je izvadak dostavljen.

45. Ročište zakazano za 24. lipnja 1999. odgođeno je jer se A.Š. nije pojavila. Njezin je punomoćnik obavijestio sud da je ona bolesna.

46. Ročište od 2. studenoga 1999. odgođeno je jer se A.Š. nije pojavila. Sudu je poslala telegram da joj je dijete bolesno.

47. Na ročištu od 1. veljače 2000. sud je saslušao A.Š. Tužitelji su od suda tražili da sasluša nekoliko svjedoka, ali nisu dali njihova imena.

Dana 8. veljače 2000. tužitelji su dostavili imena svjedoka.

48. Na sljedećem ročištu održanom 11. listopada 2000. postupak je zaključen i sud je donio presudu kojom se tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva u jednom dijelu prihvaća, a u jednom dijelu odbija. Dana 11. lipnja 2001. A.Š. se žalila protiv te presude. Dana 14. lipnja 2001. sud je žalbu pokušao dostaviti podnositelju zahtjeva kako bi on mogao podnijeti svoj odgovor, ali on ju nije preuzeo.

Dana 10. listopada 2001. godine podnositelj zahtjeva je obavijestio sud da je primio primjerak žalbe A.Š.

Dana 23. listopada 2001. godine predmet je otpremljen Županijskom sudu u Zagrebu kao žalbenom sudu, gdje je trenutno u tijeku.

6. Postupak protiv poduzeća "T.M.T." i njegovog vlasnika M.T.

49. Dana 3. lipnja 1993. podnositelj zahtjeva je podnio Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv T.M.T. i njegovog vlasnika, M.T. radi povrata zajma u iznosu od 10.000 DEM.

50. Pripremno je ročište održano 21. listopada 1993.

51. Dana 4. srpnja 1994. sud je punomoćniku podnositelja zahtjeva uskratio zastupanje podnositelja zahtjeva.

52. Nakon toga je sutkinja u tom predmetu odstupila s dužnosti, a predmet je u rad raspoređen jednom drugom sucu.

53. Ročište zakazano za 12. studenoga 1997. odgođeno je jer se M.T. nije pojavio.

54. Budući da se na ročištu zakazanom za 18. veljače 1998. podnositelj zahtjeva nije pojavio, sud je odlučio odrediti mirovanje postupka.

Dana 22. svibnja 1998. podnositelj zahtjeva je od suda zatražio da nastavi postupak.

55. Ročište zakazano za 10. ožujka 1999. odgođeno je.

56. Na ročištu održanom 4. lipnja 1999. podnositelj zahtjeva saslušan je u svrhu dokazivanja.

57. Budući da se na ročištu zakazanom za 15. listopada 1999. podnositelj zahtjeva nije pojavio, sud je utvrdio da je on povukao tužbu. Prema navodima Vlade od tada je sud pokušavao tu odluku dostaviti podnositelju zahtjeva 15 puta, ali ju on nije preuzeo. Konačno, dana 6. rujna 2000. tu je odluku podnositelju zahtjeva dostavio sudski dostavljač.

58. Dana 20. rujna 2000. podnositelj zahtjeva podnio je prijedlog za povrat u prijašnje stanje, te se žalio protiv naprijed spomenute odluke.

59. Na ročištu održanom dana 12. ožujka 2001. sud je odbacio prijedlog podnositelja zahtjeva.

7. Postupak protiv poduzeća "D." i njegovog vlasnika D.T.

60. Dana 8. lipnja 1993. podnositelj zahtjeva je podnio Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv D. i njegovog vlasnika, D.T. radi povrata zajma u iznosu od 10.000 DEM.

61. Budući da se podnositelj zahtjeva nije pojavio na ročištu zakazanom za 21. listopada 1993., sud je odlučio odrediti mirovanje postupka.

Dana 7. veljače 1994. podnositelj zahtjeva je od suda zatražio da nastavi postupak.

62. Nakon toga je sutkinja u tom predmetu odstupila s dužnosti i predmet je raspoređen u rad drugom sucu.

63. Dana 18. svibnja 1999. sud je pozvao podnositelja zahtjeva da uskladi svoj tužbeni zahtjev i da dostavi dodatne dokaze. Taj je dopis poslan kao preporučena pošiljka koju podnositelj zahtjeva nije preuzeo.

64. Dana 24. rujna 1999. sud je podnositelja zahtjeva pozvao da dostavi adrese tuženika.

65. Dana 6. studenoga 1999. sud je od Trgovačkog suda u Zagrebu zatražio da dostavi izvadak iz svog registra o pravnom statusu poduzeća "D."

66. Ročište zakazano za 3. veljače 2000. godine odgođeno je jer se niti jedna od stranaka nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da podnositelj zahtjeva nije preuzeo poziv na ročište.

67. Sljedeće ročište zakazano za 13. lipnja 2000. odgođeno je jer se D.T. nije pojavio. Iz isprava je bilo vidljivo da je poduzeće "D." prestalo postojati, a da je D.T. primio poziv na ročište. Međutim, punomoćnik podnositelja zahtjeva od suda je zatražio da mu dopusti adrese tuženika dostaviti u roku od 60 dana.

Dana 11. srpnja 2000. punomoćnik podnositelja zahtjeva obavijestio je sud da nije bio u mogućnosti provjeriti zatražene adrese.

68. Dana 22. studenoga 2000. sud je odlučio odrediti mirovanje postupka u odnosu na poduzeće "D.". Postupak u odnosu na D.T. još je u tijeku.

8. Postupak protiv poduzeća "E." i njegovog vlasnika F.Š.

69. Dana 12. listopada 1993. podnositelj zahtjeva je podnio Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv "E." i njegovog vlasnika, F.Š. radi povrata zajma u iznosu od 70.000 ATS.

70. Pripremno ročište zakazano za 2. travnja 1996. odgođeno je jer se tuženici nisu pojavili.

71. Ročište zakazano za 5. srpnja 1996. odgođeno je jer je podnositelj zahtjeva obavijestio sud da je bolestan.

72. Sljedeće ročište zakazano za 24. rujna 1996. odgođeno je jer je sudac izabran za suca drugog suda.

73. Dana 15. travnja 1999. sud je podnositelja zahtjeva pozvao da ga obavijesti o tome ostaje li kod svog tužbenog zahtjeva. Dopis je tri puta bio poslan kao preporučena pošiljka koju podnositelj zahtjeva nije preuzimao. Sud je tada pokušao podnositelju zahtjeva dopis dostaviti putem svoga dostavljača, međutim, podnositelj zahtjeva je bio odsutan. Dostavljač je podnositelju zahtjeva ostavio obavijest da će mu dopis biti dostavljen 6. srpnja 1999. Međutim, podnositelj zahtjeva je opet bio odsutan, pa je dopis ostavljen na njegovim vratima.

74. Sljedeće ročište zakazano za 9. veljače 2000. odgođeno je jer se niti jedna od stranaka nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da podnositelj zahtjeva nije preuzeo poziv na ročište.

75. Budući da se podnositelj zahtjeva nije pojavio na ročištu dana 17. rujna 2001. sud je okončao postupak.

9. Postupak protiv poduzeća "L.K.M." i njegovog vlasnika K.L.

76. Dana 22. travnja 1993. podnositelj zahtjeva je podnio Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv "L.K.M." i njegovog vlasnika, K.L. radi povrata zajma u iznosu od 10.000 DEM.

77. Budući da se tuženici nisu pojavili na ročištu od 18. listopada 1993, sud je donio presudu zbog izostanka.

Nakon toga, tuženici su podnijeli prijedlog za povrat u prijašnje stanje.

78. Na ročištu od 1. veljače 1994., sud je ukinuo svoju presudu zbog izostanka. Također je odlučio odrediti mirovanje postupka jer se podnositelj zahtjeva nije pojavio.

Kako podnositelj zahtjeva nije sudu podnio zahtjev za nastavak postupka u roku od 4 mjeseca, dana 14. lipnja 1994. sud je utvrdio da je podnositelj zahtjeva povukao tužbu.

Podnositelj zahtjeva žalio se protiv naprijed navedene odluke, a podnio je i prijedlog za povrat u prijašnje stanje.

79. Dana 15. srpnja 1994. Općinski sud u Zagrebu poslao je spis Županijskom sudu u Zagrebu. Taj je sud, međutim, predmet vratio Općinskom sudu u Zagrebu radi odlučivanja o prijedlogu podnositelja zahtjeva za povrat u prijašnje stanje.

80. Na ročištu održanom 12. lipnja 1995. sud je ukinuo svoju odluku od 14. lipnja 1994.

81. Ročišta zakazana za 21. studenoga 1995. i 14. ožujka 1996. odgođena su jer se K.L. nije pojavio.

82. Ročište zakazano za 16. rujna 1996. odgođeno je jer sudac u predmetu nije bio ponovno imenovan.

83. Sljedeće ročište zakazano za 10. rujna 1998. odgođeno je jer se K.L. nije pojavio.

84. Na ročištu od 19. ožujka 1999. podnositelj zahtjeva dao je iskaz. Sud je pozvao Trgovački sud u Zagrebu da dostavi izvadak iz svog registra o pravnom statusu poduzeća "L.K.M."

Dana 29. rujna 1999. Trgovački sud u Zagrebu dostavio je zatraženi izvadak.

85. Nakon toga je predsjednik vijeća umro i predmetni spis je bio određeno razdoblje neaktivan dok nije dodijeljen u rad jednom drugom sucu.

86. Na ročištu od 28. lipnja 2000. punomoćnik podnositelja zahtjeva povukao je tužbu u odnosu na poduzeće "L.K.M.". Kako se K.L. nije pojavio, ročište je odgođeno.

87. Ročište zakazano za 26. rujna 2000. odgođeno je jer se K.L. ponovno nije pojavio.

88. Sljedeće je ročište zakazano za 5. travnja 2001., ali je podnositelj zahtjeva od suda zatražio odgodu jer nije bio u mogućnosti na njemu prisustvovati.

Čini se da je postupak u tijeku pred sudom prvog stupnja.

10. Postupak protiv poduzeća "F.C.F." i njegovog vlasnika K.F.

89. Dana 28. listopada 1993. podnositelj zahtjeva je podnio Općinskom sudu u Zagrebu tužbu protiv F.C.F. i njegovog vlasnika, F.C. radi povrata zajma u iznosu od 14.500 DEM i 5.000 ATS.

90. Pripremno ročište zakazano za 8. ožujka 1994. odgođeno je jer se niti jedna od stranaka nije pojavila. Iz isprava je bilo vidljivo da je podnositelj zahtjeva primio poziv na ročište, a da je adresa K.F. bila netočna.

Dana 13. ožujka 1995. sud je podnositelja zahtjeva pozvao da dostavi točnu adresu K.F.

Dana 28. ožujka 1995. podnositelj zahtjeva je dostavio zatraženu adresu.

91. Ročište zakazano za 15. lipnja 1995. odgođeno je jer se K.F. nije pojavio. Iz isprava je opet bilo vidljivo da je njegova adresa netočna. Sud je podnositelja zahtjeva opet pozvao da dostavi točnu adresu K.F. Sud je taj zahtjev ponovio 9. prosinca 1996.

92. Sljedeće ročište zakazano za 5. lipnja 1997. odgođeno je jer se niti jedna od stranaka nije pojavila.

Dana 6. lipnja 1997. godine sud je ponovno pozvao podnositelja zahtjeva da dostavi točnu adresu K.F. Podnositelj zahtjeva nije preuzeo dopis koji mu je u tri navrata bio poslan kao preporučena pošiljka.

Dana 25. lipnja 1999. podnositelj zahtjeva je dostavio adresu K.F. u Sjedinjenim Državama.

93. Ročište zakazano za 2. ožujka 2000. odgođeno je jer se niti jedna od stranaka nije pojavila.

94. Ročište zakazano za 14. prosinca odgođeno je jer se K.F. nije pojavio. Čini se da je postupak trenutno u tijeku pred sudom prvog stupnja.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

95. Članak 59. stavak 4. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu (stupio na snagu 24. rujna 1999. - u daljnjem tekstu "Ustavni zakon o Ustavnom sudu") glasi kako slijedi:

Članak 59. , stavak 4.

“Ustavni sud iznimno može pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije negoli je iscrpljen pravni put ako utvrdi da je potpuno razvidno da se pobijanim aktom, odnosno nedonošenjem akta u razumnom roku grubo vrijeđaju ustavna prava ili slobode i da bi nepokretanjem postupka za podnositelja tužbe mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice.”

PRAVO

I. VLADIN PRIGOVOR GLEDE ISCRPLJENJA DOMAĆIH PRAVNIH SREDSTAVA

96. Vlada je pozvala Sud da odbije zahtjev zbog toga što podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva. U tom pogledu, Vlada navodi da podnositelj zahtjeva nije podnio ustavnu tužbu u skladu sa člankom 59., stavkom 4. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu. Taj zakon iznimno dopušta Ustavnom sudu ispitati ustavnu tužbu prije nego budu iscrpljena druga dostupna pravna sredstva u slučajevima kad je razvidno kako postoji ozbiljan rizik da su povrijeđena ustavna prava i slobode stranke i da bi zbog toga što mjerodavne vlasti nisu donijele odluku, mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice.

97. Podnositelj zahtjeva se ne slaže s Vladom.

98. Sud nalazi da je pitanje je li je zahtjev za iscrpljenjem domaćih pravnih sredstava zadovoljen u ovom predmetu usko povezano s pitanjem postojanja djelotvornog pravnog lijeka prema članku 13. Konvencije. Stoga, Sud će ispitati to pitanje u odnosu na članak 13. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6., STAVKA 1., KONVENCIJE

99. Podnositelj zahtjeva prigovara da postupci koji se odnose na njegove različite tužbe za povrat zajmova nisu okončani u razumnom roku kako propisuje članak 6., stavak 1, Konvencije, čiji mjerodavni dio glasi:

"Radi utvrđivanja svojih prava i obaveza građanske naravi..., svatko ima pravo da...sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj..."

A. Razdoblje koje treba uzeti u obzir

100. Sud primjećuje da su postupci započeli 22. travnja 1993. odnosno 3., 8. i 29. lipnja 1993. i 12., 15. i 28. listopada 1993., kad je podnositelj zahtjeva podnio Općinskom sudu u Zagrebu deset različitih građanskih tužbi za povrat zajmova. Međutim, razdoblje koje spada u nadležnost Suda nije počelo na te datume, već 6. studenoga 1997., nakon što je Konvecija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku (vidi presudu Horvat protiv Hrvatske, br. 51585, § 50, 26. lipnja 2001, bit će objavljena u službenim izvješćima Suda). Postupci u odnosu na A.K.M. i A.K.; T.I.A. i I.A.; T.T.B. i T.B.; M.B.B. i B.B.; D. i D.T.; L.K.M. i K.L.; i F.C.F. i K.F. trenutno su u tijeku pred sudom prvog stupnja, dok je postupak protiv A.Š.M. i A.Š. u tijeku pred žalbenim sudom. Stoga su oni trajali oko devet godina dosada, od kojih oko četiri godine i šest mjeseci spadaju u razdoblje koje Sud treba ispitivati.

Postupak protiv T.M.T. i M.T. je okončan 15. listopada 1999. godine, dakle u trajanju od oko šest godina ukupno, od čega jedna godina, jedanaest mjeseci i deset dana spadaju u razdoblje koje Sud treba ispitati.

Postupak protiv E. i F.Š. je okončan 17. rujna 2001. godine, dakle u trajanju od oko šest godina ukupno, od čega tri godine, deset mjeseci i dvanest dana spadaju u razdoblje koje Sud treba ispitati.

101. Sud ponavlja da je, u svrhu određivanja razumnosti duljine vremenskog razdoblja u pitanju, potrebno uzeti u obzir i stanje predmeta na dan 5. studenoga 1997. (vidi među drugim izvorima, *Styranowski v. Poland*, br. 28616/95, § 46, ECHR 1998-VIII). U vezi s tim, Sud primjećuje da je u trenutku stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku, deset postupaka trajalo oko četiri godine.

B. Primjenjivi kriteriji

102. Sud podsjeća da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i imajući na umu kriterije utvrđene njegovom sudskom praksom, i to osobito složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i nadležnih vlasti, kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi nedavne izvore, presudu *Humen v. Poland* od 15. listopada 1999. [GC], br. 26614/95, § 60, 15. listopada 1999., neobjavljeno, i *Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, §38, 7. veljače 2002., bit će objavljena u službenim izvješćima Suda).

C. Tvrdnje stranaka

103. Vlada je navela da zahtjev ne predstavlja povredu članka 6. Konvencije, posebno uzevši u obzir vrijeme koje je proteklo nakon stupanja na snagu Konvencije u odnosu na

Hrvatsku. Vlada je dalje navela da predmet podnositelja zahtjeva nije zahtijevao posebnu žurnost u odlučivanju. Vlada se pozvala na sudsku praksu Suda, tvrdeći da su predmeti koji zahtjevaju posebnu žurnost u postupanju oni koji se odnose na obiteljskopravne stvari ili na naknadu štete žrtvama prometnih nesreća, oni koji uključuju interese velikog broja ljudi i predmeti koji se tiču radnog otkaza.

Što se tiče ponašanja podnositelja zahtjeva Vlada je navela da je on pridonio odugovlačenju jer se nije pojavljivao na raspravama i nije dostavio adrese tuženika. On također nije preuzeo mnogo puta sudske odluke.

U odnosu na ponašanje domaćih vlasti, Vlada je tvrdila da su domaći sudovi pokazali revnost u vođenju postupaka. Povrh toga, ti postupci su se vodili dijelom i tijekom rata u Hrvatskoj kada je bio onemogućen normalan rad sudova.

104. Podnositelj zahtjeva se ne slaže s Vladom.

D. Ocjena Suda

1. Postupci protiv A.K.M. i A.K.; protiv T.I.A. i I.A.; protiv T.T.B. i T.B.; protiv M.B.B. i B.B.; protiv A.Š.M. i A.Š.; protiv D. i D.T.; protiv E. i F.S.; protiv L.K.M. i K.L.; i protiv F.C.F. i K.F.

105. Sud je primjetio da je u razdoblju koje treba uzeti u obzir sedam postupaka (protiv A.K.M. i A.K.; T.I.A. i I.A.; T.T.B. i T.B.; M.B.B. i B.B.; D. i D.T.; L.K.M. i K.L.; i F.C.F. i K.F.) u tijeku pred prvostupanjskim sudom oko četiri godine i šest mjeseci.

Postupak protiv A.Š.M. i A.Š. bio je u tijeku pred sudom prvog stupnja gotovo tri godine te je bio u tijeku pred žalbenim sudom oko jednu godinu i sedam mjeseci.

Postupak protiv E. i F.Š. je u tijeku pred sudom prvog stupnja oko tri godine i deset mjeseci.

106. Sud je primjetio dalje da je unutar navedenih razdoblja predmet protiv A.K.M. i A.K. bio neaktivan između 6. studenoga 1997. godine i 15. rujna 2000. godine, što iznosi više od dvije godine i deset mjeseci.

Predmet protiv T.I.A. i I.A. bio je neaktivan između 6. studenoga 1997. godine i 28. lipnja 2000. godine, što iznosi više od dvije i pol godine.

Predmet T.T.B. i T.B. bio je neaktivan između 6. studenoga 1997. godine i 7. rujna 2000. godine, što iznosi jednu godinu, deset mjeseci i jedan dan.

Predmet protiv M.B.B. i B.B. bio je neaktivan između 6. studenoga 1997. godine i 8. rujna 2000. godine, što iznosi dvije godine, deset mjeseci i tri dana. Predmet je ponovo bio neaktivan između 8. rujna 2000. godine i 14. rujna 2001. godine, što iznosi jednu godinu i pet dana.

Što se tiče predmeta A.Š.M. i A.Š. Sud je primjetio da je u razdoblju od 15. travnja 1999. godine do 1. veljače 2000. godine prvostupajski sud odgodio tri ročišta zbog nepristupanja tuženika. Predmet je opet bio neaktivan između 8. veljače 2000. godine i 11. listopada 2000. godine, što iznosi osam mjeseci i jedan dan.

Predmet protiv D. i D.T. bio je neaktivan od 6. studenoga 1997. godine i 18. svibnja 1999. godine, što iznosi jednu godinu, šest mjeseci i dvanaest dana.

Predmet protiv E. i F.Š. bio je neaktivan od 6. studenoga 1997. godine i 15. travnja 1999. godine, što iznosi jednu godinu, pet mjeseci i tri dana.

Predmet protiv L.K.M. i K.L. bio je neaktivan između 6. studenoga 1997. godine i 10. rujna 1998. godine, što iznosi deset mjeseci i četiri dana. Predmet je opet bio neaktivan devet mjeseci između 29. rujna 1999. i 28. lipnja 2000. godine.

Predmet protiv F.C.F. i K.F. bio je neaktivan između 6. studenoga 1997. godine i 25. lipnja 1999. godine, što iznosi jednu godinu, sedam mjeseci i devetnaest dana. Predmet je opet bio neaktivan osam mjeseci i sedam dana između 25. lipnja 1999. godine i 2. ožujka 2000. godine i opet devet mjeseci i dvanaest dana između 2. ožujka 2000. i 14. prosinca 2000. godine.

U svijetu ovih razdoblja neaktivnosti i cjelokupnog trajanja postupaka, čak i da je podnositelj zahtjeva nešto pridonio duljini postupaka, Sud nije uvjeren Vladinim objašnjenjima za odugovlačenja. Sud ponavlja da je dužnost država ugovornica da organiziraju svoje pravne sustave na način da njihovi sudovi mogu garantirati svakome pravo da dobije u razumnom roku konačnu odluku o svom sporu koji se odnosi na građanska prava i obveze (vidi, između ostalih izvora, Horvat v. Croatia, naprijed citiranu, § 59).

107. U svjetlu kriterija utvrđenih sudskom praksom i uzevši u obzir sve okolnosti predmeta, Sud smatra da duljina postupaka nije zadovoljila zahtjev razumnog roka. Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije u odnosu na ovih devet postupaka.

3. Postupak protiv T.M.T. i M.T.

108. Sud prvo primjećuje da je postupak započeo 3. lipnja 1993. godine kada je podnositelj zahtjeva podnio svoju građansku tužbu Općinskom sudu u Zagrebu. Međutim, razdoblje koje spada u nadležnost Suda počinje 6. studenoga 1997. godine, nakon što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku.

15. listopada 1999. godine Općinski sud u Zagrebu je utvrdio da je tužba povučena.

Istina je da je podnositelj zahtjeva naknadno podnio prijedlog za povrat u prijašnje stanje, koji je bio odbačen. Taj dio postupka se ne tiče utvrđenja građanskih prava i obveza podnositelja zahtjeva i stoga se na njega ne primjenjuje članak 6. Konvencije.

Prema tome, postupak koji će Sud ispitivati okončan je 15. listopada 1999. godine. Stoga je postupak trajao oko šest godina i četiri mjeseca, od čega razdoblje od jedne godine, jedanaest mjeseci i deset dana treba ispitati Sud.

Sud primjećuje da je u trenutku stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku postupak trajao četiri godine, četiri mjeseca i dva dana.

Sud primjećuje da je u razdoblju koje treba uzeti u obzir predmet bio ispitan pred sudom prvog stupnja, koji je zakazao šest rasprava. Nakon toga postupak je mirovao 18. veljače 1998. godine, zbog odsutnosti podnositelja zahtjeva, trebalo mu je više od tri mjeseca da bi zatražio nastavak postupka.

Sud nalazi da su u razdoblju nakon stupanja na snagu Konvencije ročišta zakazivana u redovitim intervalima i da kašnjenja koja su se pojavila nisu bila tako duga da bi povrijedila zahtjev «razumnog roka».

Stoga nije došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

109. Podnositelj zahtjeva također navodi da nije imao na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo za pokretanje pitanja prekomjernog trajanja postupaka. Prema njegovom mišljenju, zbog toga je došlo do povrede članka 13., Konvencije kojim se predviđa sljedeće:

“Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.”

110. Vlada poziva Sud da ovaj dio zahtjeva proglasi očito neosnovanim. Vlada navodi da je podnositelj zahtjeva imao na raspolaganju mogućnost podnošenja zahtjeva na temelju članka 59., stavka 4. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu iz 1999. godine. Prema mišljenju Vlade, ta je mogućnost predstavljala djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na duljinu postupka u predmetima podnositelja zahtjeva.

111. Sud primjećuje da je u predmetu Horvat utvrdio da članak 59., stavak 4. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu ne predstavlja djelotvoran pravni lijek u odnosu na duljinu građanskog postupka (vidi Horvat v. Croatia, naprijed citiranu, §65).

112. Sud ne nalazi razloga za različit zaključak u ovom predmetu. Dakle, došlo je do povrede članka 13. Konvencije jer podnositelj zahtjeva nema na raspolaganju domaće pravno sredstvo kojim bi mogao ostvariti svoje pravo na "ispitivanje predmeta u razumnom roku", kao što je zajamčeno člankom 6., stavak 1. Konvencije. Prema tome, Sud također odbacuje preliminarni prigovor Vlade o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

113. Članak 41. Konvencije predviđa sljedeće:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili dodatnih protokola, a unutarnje pravo visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Odšteta

114. U odnosu na nematerijalnu štetu, podnositelj zahtjeva tražio je iznos od 150.000[1] hrvatskih kuna (HRK).

115. Vlada je od Suda zatražila da ocijeni iznos pravedne naknade koja bi se dodijelila na temelju njegove sudske prakse u građanskim predmetima u kojima je bila potrebna uobičajena revnost.

116. Sud prihvaća da je podnositelj zahtjeva pretrpio štetu nematerijalne naravi zbog duljine građanskih postupaka koje je pokrenuo. Temeljeći svoju ocjenu na pravičnoj osnovi i imajući na umu okolnosti predmeta – osobito činjenicu da se radi o devet postupaka, sveukupno trajanje tih postupaka i osobnu situaciju podnositelja zahtjeva – Sud dodjeljuje podnositelju zahtjeva 7,000 eura (EUR).

B. Troškovi i izdaci

117. Za troškove i izdatke svog pravnog zastupanja podnositelj zahtjeva je tražio 24,4% od iznosa kojeg mu dosudi Sud.

118. Vlada je pozvala Sud da ocijeni troškove i izdatke koje je imao podnositelj zahtjeva.

119. Sud ponavlja da se troškovi i izdaci mogu dosuditi u mjeri u kojoj ih je podnositelj zahtjeva zaista pretrpio, u kojoj su oni bili potrebni i u kojoj je njihov iznos razuman. U ovom predmetu, na temelju informacija koje posjeduje i gore spomenutih kriterija, Sud primjećuje da u spisu nema elemenata koji bi ukazivali na to da je pred domaćim sudovima podnositelj zahtjeva pretrpio ikakve dodatne troškove i izdatke zbog duljine postupaka. Što se tiče sudskih troškova i izdataka pretrpljenih pred njim, Sud podnositelju zahtjeva dodjeljuje 180 EUR.

C. Zatezna kamata

120. Prema informacijama koje ima Sud, zakonska kamatna stopa koja se u Hrvatskoj primjenjuje na dan donošenja ove presude iznosi 18% godišnje.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. Odbacuje Vladin preliminarri prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava;
2. Smatra da je došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije u odnosu na devet postupaka;
3. Smatra da nije došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije u odnosu na postupak protiv T.M.T. i M.T.;
4. Smatra da je došlo do povrede članka 13. Konvencije u odnosu na devet postupaka;
5. Smatra
 - (a) da tužena država treba, u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna u skladu sa člankom 44., stavkom 2. Konvencije, podnositelju zahtjeva isplatiti sljedeće iznose:
 - (i) 7,000 EUR (sedam tisuća eura) u odnosu na nematerijalnu štetu;

(ii) 180 EUR (stoosamdeset eura) u odnosu na troškove i izdatke;

koji će se iznos pretvoriti u domaću valutu tužene države (hrvatske kune) prema tečaju važećem na dan namirenja;

(b) da se nakon proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata prema godišnjoj stopi od 18%

7. Odbacuje ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom i upućeno u pisanom obliku dana 27. srpnja 2002. u skladu s pravilom 77., stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Erik FRIBERGH

Christos ROZAKIS

Tajnik

Predsjednik

[1] Oko 20,380 eura.